

Felhívás

Az Erdélyi Magyarörmények Szövetsége (EMÖSZ) elkezdte az Erdélyben élő és innen elszármazott örmények helyzetének szakszerű feltérképezését és feldolgozását. A felmérés célja az örmény identitás, az érdeklődési körök és igények felkutatása a jövő építése céljából, a történelmi és családfakutatások segítése.

A szokásos papír formában eljuttatott kérdőív mellett (amit szándékunkban van mindenkihez eljuttatni) a felmérést nagyban megkönnyíti az elektronikus változat, amelyet a következő adatlapon lehet elérni:

facebook.com/emosz2013, vagy egyszerűen a saját Facebook oldalon az Erdélyi Magyarörmények Szövetsége-re való rákeresés útján.

Bízunk abban a pozitív hozzáállásban és segítőszándékban, amellyel mindenki a maga módján az erdélyi magyar-örménység életének szervezését segíti, és köszönjük, hogy kitölti az adatlapot.

dr. Puskás Attila elnök, EMÖSZ

Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió

várjuk szeretettel

Helyszín: a XI. Bp. **Gazdagrét-Csíkihegyek Általános Iskola**
fsz. technika terme. 1118. Bp. Csíki-hegyek u.13-15.

Időpont: 2013. október 7-től hétfőnként **16 órától 18 óráig** gyermek alkotóműhely,
18 órától 20 óráig felnőtt stúdiófoglalkozás.

Részvétel: anyagköltség, támogatásoktól függően változhat.

4000Ft/hó gyermekeknek, **5000Ft/hó** felnőtteknek Testvérkedvezmény!

Lehetőséget nyújtunk az **ötvös** kézműves technikák, mint **ékszerkészítés**, vörösréz és sárgarézlemez **domborítás**, **forrasztás**, **öltözködés-kiegészítők** készítésére, **tűzzománcozás**, **huzaltechnikák**, **kőfoglalás** megismerésére és kipróbálására. Szentpéteri alkotóműhelyünkben igazi **egyedi** alkotások születnek, melyeket kiállítunk **kiállításainkon**, kiegészítik **játszóházaink**, táboraink.

Az elkészített tárgyak a **tanulók tulajdonát** képezik.

Ígény szerint különböző művészeti szakiskolákra **felkészítő tanfolyamot** indítunk.

Mindenkiben ott az alkotó ember, mi ezt igyekszünk felfedezni és kibontakoztatni.

Jelentkezés: **Borosnyay Klára** ötvösművésznél

T.: 06 20 534 1563 borosnyay.klara@szepteteri-studio.hu www.szepteteri-studio.hu

Balogh Anikó

„Azért vagyunk a világon...”

Barangolás Bácskában, Bánságban, Bánátban, Torontálton, Vajdaságban (3. rész)

Augusztus 6. kedd – napsütéssel virradt ránk Tóthfaluban. A kollégium előtt Szabó Dénes – kegyetlen kínzásokat követő mártírhalált halt – plébános mellszobra mosolygott ránk egy téglatalapzat tetejéről. Körülötte üde zöld, virágos parkocská, közepén dísz-tavacska, melyből az élet jeleként ki-kibukkan néhány fickándozó hal.

Az étteremhez vezető ösvény mellett a századfordulón élt módos földbirtokos gazda, országgyűlési képviselő, templomépítő és falualapító, kackiás bajszú Tóth József 2009-ben emelt mellszobra fogadja a vendégeket.

Tóth József mellszobra Tóthfaluban

Reggeli után idegenvezetőnk elmondta szülőfalujának történetét, majd egy kis séta során megmutatta nevezetességeit, értékeit és szépségeit. A napjainkban 650 lelket számláló falucska minden részében a tördés, gondosság, jó ízlés megnyilvánulásait észleltük. A falutérkép szép, faragott, lakkozott keretben, színes képekkel, szerb

és magyar nyelven tájékoztatja a kíváncsi idegeneket. A kollégiumhoz még épülőben lévő, de már működő iskola, több futballpálya, teniszpálya, sportpálya tartozik.

A katolikus templom mellett szoborpark, benne vendég-szobrászok művei láthatóak.

Hatodik koszorúnk ebben a faluban, a templommal szemben, a Délvidék legnagyobb turul emlékműve talapzatán lévő fehér márványtábla kampójára akasztottuk. A reggeli nap bearanyozta a madár kiterjesztett szárnyait, és megvilágította a táblán a magyar koronát, alatta a „Hiszek egy isteni, örök igazságban” feliratot is. Ismét jó alkalom nyílt a Himnusz eléneklésére, majd

Törökpolya katolikus temploma

integetős búcsút vettünk vendéglátóinktól és tovább indultunk a bácskai vármegyék székhelyei felé.

Az úton végig, mindenfelé sok gabonatórolót, gabonasiló tornyot láttunk, hiszen a bácskai földek mindig jó terméssel hálálták meg a művelést.

Többször áthaladtunk a Tisza fölött ívelő hidakon. Az autóbuszozást a nézelődésen kívül egymás megismerésére, bemutatkozásra is hasznosítottuk.

Csak áthaladtunk **Nagykikindán**. Szép, szecessziós házak, árnyas fasorok, a „Tündéerkert” idejéből –, de nem álltunk meg.

Déltájban betértünk **Töröktopolya** katolikus templomába, amely a környéken nevezetes csodatévő hely, ahol a Szűzanyát látták megjelenni. Óriási meglepetés, egyzersmind utunk egyik legemlékezetesebb vizuális élménye volt számomra a templom belseje! Nem más, mint Patay László, a ráckevei születésű, Munkácsy díjas festőművész alkotta a falakat borító freskókat 1990-ben. (Ő festette az egyik ráckevei katolikus templom freskóit is, aki azokat látta, mint én, műveit bárhol rögtön felismeri összetéveszthetetlen stílusjegyeiről.)

Az oltárkép előtt és két oldalán különlegesen színezett, aranyozott, fa asztal és bútorzat, barna, faragott padok, színes orgona a karzaton – az egyházi és népi díszítőművészet különös, jól sikerült keverék stílusában. A freskók fölött piros és zöld színnel festett, matyó, növényi girlandot ábrázoló, kazettás mennyezet ejtett ámulatba. (A Google és a Wikipédia ismeretterjesztők egyikében sem találtam utalást Pataynak ezekről a műveiről, sem töröktopolyai tartózkodásáról.)

Hetedik koszorúnkkal az örmény eredetű családban született Kiss Ernő – altábornagy, az 1848-as szabadságharc levezését követően Aradon kivégzett 13 vitéz – vörös márvány síremlékét tiszteltük meg **Eleméren**, a templom kriptájában. A kis, visszhangzó helyiségben különösen szépen hangzottak Szózatunk hangjai. A koszorúzás előtt az éppen felújítás alatt lévő templom felállványozott belsejében 13 gyertyát gyújtottunk, egyenként megemlékezve valamennyi aradi kivégzetről.

Koszorúzás Kiss Ernő síremlékénél Eleméren

A széles síkságon tovább haladtunk Torontál megye székhelye **Nagybecskerek (Zrenjanin)** felé. Ezt a várost a Bega csatorna összeköti Temesvárral, vízi úton szállították rajta a gabonát. Lakosságának 14 %a magyar. A városháza Lechner Ödön építette meg **Eleméren**, a templom kriptájában. A kis, visszhangzó helyiségben különösen szépen hangzottak Szózatunk hangjai. A koszorúzás előtt az éppen felújítás alatt lévő templom felállványozott belsejében 13 gyertyát gyújtottunk, egyenként megemlékezve valamennyi aradi kivégzetről.

A széles síkságon tovább haladtunk Torontál megye székhelye **Nagybecskerek (Zrenjanin)** felé. Ezt a várost a Bega csatorna összeköti Temesvárral, vízi úton szállították rajta a gabonát. Lakosságának 14 %a magyar. A városháza Lechner Ödön építette meg

Koszorúzás Nagybecskereken

tőművészetének remeke, neobarokk stílusú, három kupolával, Zsolnai tetővel.

Nyolcadik koszorúnkat a Székesegyházba, Lázár Vilmos – örmény származású honvédezedes, aradi vitéz – domborműve alá, nagy emléktáblája mellé, a Fővárosi Örmény Önkormányzat által 2012-ben rögzített fekete márványtábláskára rögzítettük, miután Issekutz Sarolta, az EÖGYKE elnöknője rövid megemlékezést tartott.

Átkeltünk a Ferenc-csatorna egyik hídján, majd a Dunán, és áthaladtunk **Újvidéken** is, mielőtt **Péterváradra**, a hajdani ciszterci monostor erős várá alakított, hegytetőn magasló kulcs-erődítményéhez értünk. 1526 nyarán ott kezdte a Dunán való átkelést – útban Mohács felé – Szulejmán szultán hadserege, és elfoglalta a várat. Csak 1688-ban sikerült visszafoglalni tőle.

Dunakanyar Újvidéknél (a szerző fotói)

Felkaptattunk a hegyre, áthaladtunk a várkapukon. Az erődítményt jelenleg turisták látogatják, és élvezik a teraszról és bástyákról Újvidékre, valamint a Duna és a Tarcál hegység felé eléjük táruló, szép kilátást. Közben néhányan közülünk pihentek, nézelődtek, éhségüket és szomjukat oltották, körüljártam a bástya belső részét, és fényképeztem, például a „részes” tornyórát.

A fordított mutatójú óra Péterváradon

A nézelődést követően, már késő délután, több Száva-hídon és egy Duna-hídon áthajtva folytattuk utunkat Belgrád felé, majd a várost is elhagyva, a Temes hídján keresztül megérkeztünk második szálláshelyünkre, **Székelykévéré**. Ez a falu a legdélebbi magyar „sziget” a „nagy szerb tengerven”. Itt kaptak letelepedési engedélyt a korábban Madéfalváról, a katonai behívs veszedelme elől menekült csángók, vagyis bukovinai székelyek. Itt látható a legdélebbi székely kapu és templom. Itt vártak bennünket vacsorával Dani Ernő vendéglője, és takaros házaikban, vetett ágyakkal vendéglátóink.

Augusztus 7-én, kedden a bőséges reggelitől jóllakva foglaltuk el üléseinket autóbuszunkban. Szerbia fővárosa, **Belgrád**, azaz **Nándorfehérvár** felé vettük az irányt. A Száva és a Duna összefolyásánál elterülő városnál találkozik a Kárpát-medence a Balkán-félszigettel. Szép természeti adottságai ellenére a várost csúnyának találtam. Még mindig magán viseli a belviszályok nyomait lebombázott és romosan hagyott házainak riasztó látványával. Idő hiányában csak a várat és az azt övező belvárosi parkot, a Kalemegdant, néhányan a Bajraki mecsetet néztük meg.

Pihenő a teraszon Nándorfehérváron

Nándorfehérvár csaknem egy évszázadon keresztül szenvedte a törökök – Magyarország elfoglalására irányuló – támadásait. 1456 tavaszán II. Mohamed szultán 150 ezres sereggel érkezett a vár ostromlására, és gyűrűjébe vonta azt. A római pápa déli harangszó elrendelésével hívta imára a keresztényeket a török veszély miatt, és elküldte Kapisztrán János itáliai teológust és hitszónokot, hogy hirdesse, és bűnbocsánat ígéretével szervezze meg a kereszties hadjáratot – segítsége ebben ki is merült.

Nándorfehérvári erőd

Hunyadi János tehetős magyar főúr, hadvezér saját költségén zsoldos hadsereget toborzott. Kapisztrán János a Délvidéken egyszerű, fegyverforgatásban képzetlen és gya-

Száva-Duna torkolat

korlatlan emberekből toborzott kereszties se-
reget. Hosszas, elkeseredett küzdelmet kö-
vetően – melyben mindkét ellenálló magyar
sereg megtette a tőle telhetőt – a török sereg
két tűz közé szorult, majd megfutamodott.

A keresztény világ megmenekült. A ró-
mai pápa a nándorfehérvári győzelem nap-
ját szent ünneppé nyilvánította, és a déli ha-
rangszó azóta is ezt a győzelmet hirdeti. A
csata emlékét a várban nagy, földön nyug-
vó, fehér kő őrzi, melyre szerb és magyar
nyelven vésték rá a dátumot és Hunyadi Já-
nos nevét. Ide nem jutott koszorúnk, néhány
szál mezei virágot helyeztünk el rajta.

A csata emlékköve Nándorfehérváron

A nándorfehérvári várból körülnéz-
ve ellátni **Zimonyig**, amely ma Belgrád
egyik kerülete. Ott látható az 1986-ban
állított Millenniumi emlékmű, a Hunya-
di torony.

Zimony, Hunyadi torony

Felkerestük ezt a hajdan határkőnek szánt
építményt is. Talapzata 3 emelet magas, egy-
ben kilátóul szolgál. Rajta építése idején kar-
dot tartó, széttárt szárnyú turulmadár nézett át
a Száván, Nándorfehérvár felé. Azóta – bár a
toronyt meghagyták – Trianon után eltávolít-
tották róla Hungária ülő szobrát és a turult.

Miután kissé beteltünk a történelmi em-
lékhelyekkel, visszatértünk az 1886-ban
alapított **Székelykevére**.

Az idők folyamán innen is szerteszét vándor-
oltak a fiatalok, hogy boldogulásukat,
munkájukat – főleg Nyugat-Európában –
megtalálják. Jelenleg annyian vannak kül-
földön, amennyi az itthon maradt lakosság.
Mégis, minden évben hazatérnek augusztus
20-a környékén, hogy közösen ünnepeljenek,
találkozzanak soha meg nem tagadott
honfitársaikkal. A helyben maradtak közül
csaknem minden második család falusi vendéglátásból él.

Ellentétben Tóthfalual, ebben a faluban
van kocsmá, sőt, kocsmák utcája is! Falu-
ház, iskolai színpad, több vendéglő, nagy
szabadtéri rendezvényekkel, kulturális elő-
adásokkal, gasztronómiai napokkal, főző-
versenyekkel várja a látogatókat.

Bennünket is szívesen láttak délután, va-
csora előtt a Faluház tornácán és kertjében.
Gyerekeimnek megmutatás céljából végig
fényképeztem a hátsó udvarban kiállított,
rég, falusi közlekedési- és munkaeszközö-
ket, a hordós-, később tartályos tűzoltó sze-
keret, a kukoricagórét, a galambdúcot, a ke-
rekes kutat és a hosszú házban – eredeti bú-
torokkal és használati tárgyakkal – berende-
zett lakószobát (benne bölcsőben fekvő al-
vó-babával és fából készült gyermek-etető
székkel), a konyhát (általam még ismert tűz-
hellyel, edényekkel, házi szöttesekkel, falv-
dőkkel, mosdó-sarokkal)

Székelykeve, paraszt szoba belső

A bevezető részben idéztem Tamási Áron
ismert mondatát „Azért vagyunk a vilá-
gon, hogy valahol otthon legyünk benne”.
Székelykeve lakói az idézetet így *folytat-
ták*: „Mi itt vagyunk, és maradunk – Honn.
1886–1996.” Nos, láttuk, komolyan gon-
dolják, hiszen hatalmas, feketére festett szé-
kely kapun át térhetnek meg végső nyughe-
lyükre, a temetőbe is.

Folytatjuk